

**Zápisnica zo zasadnutia Vedeckej rady CEM SAV
uskutočnenej prezenčne v PLV dňa 23.1.2024
a hlasovaní per rollam v dňoch 31.1.2024 a 16.2.2024**

Prítomní (abecedne, bez titulov): M. Barteková, K. Bauerová (online), M. Cebová, I. Herichová, J. Klimas, B. Kura, M. Marko, J. Markus, L. Račková, I. Riečanský, J. Slezák, L. Šoltés, I. Waczulíková

Hostia (abecedne, bez titulov): M. Barančík, S. Čačányiová (online), B. Kaločayová, H. Kand'árová (online), L. Kováčiková, M. Kvandová, M. Mach (online, neskôr osobne prítomný)

Hlasovanie per rollam: hlasovania sa zúčastnilo 11 členov VR v dňoch 31.1.-1.2.2024

Program:

1. Schvaľovanie tém doktorandského štúdia
2. Výber najvýznamnejších výsledkov CEM SAV za rok 2023.
3. Publikovanie v časopisoch vydavateľstva MDPI.
4. Žiadosť Dr. Dráfiho o schválenie ako školiteľa doktorandského štúdia.
5. Návrh na udelenie čestného titulu D.h.c. profesorovi Bollimu (navrhovateľ: prof. J. Slezák)
6. Rôzne

Predseda Igor Riečanský úvodom poďakoval VR CEM za návrh na ocenenie SAV (Čestná plaketa SAV Jána Jessenia), ktoré mu bolo udelené pri príležitosti životného jubilea. Ďalším oceneným bol M. Barančík (Medaila SAV za podporu vedy), ktorý tiež poďakoval VR CEM za návrh na ocenenie. Členovia VR obom oceneným srdečne gratulujú!

Ad 1.

K schvaľovaniu tém PhD štúdia boli prizvané referentky jednotlivých ústavov CEM pre agendu doktorandského štúdia: M. Kvandová, L. Kováčiková, B. Kaločayová. Predseda VR predložil návrhy tém doktorandského štúdia pre programy Biochémia (STU, PriF UK), Fyziológia živočíchov (PriF UK), Lekárske neurovedy (LF UK), Farmakológia (FaF UK) a Normálna a patologická fyziológia (LF UK) zaslané školiteľmi CEM SAV. M. Mach uviedol, že kvóta zo strany P SAV na doktorandské miesta pre CEM na akad. rok 2024/25 je 5 (rozdelenie v rámci ústavov je interná záležitosť), pričom je možné dodatočne požiadať P SAV o zvýšenie počtu doktorandských miest.

Celkovo bolo zaslaných 15 tém od 15 školiteľov. Téma T. Ravingerovej sa však nedopatrením nedostala na program rokovania 23.1.2024 a hlasovalo sa o nej dodatočne per rollam. Štrnásť tém, o ktorých sa rokovalo dňa 23.1.2024 bolo schválených.

Prebehla diskusia k návrhu témy M. Májekovej v programe Biofyzika. Doktoranda je možné školiť cez BMC SAV, pričom sa zníži kvóta na miesta doktorandov pre CEM. Druhá možnosť je uzatvoriť rámcovú zmluvu medzi CEM a Fakultou matematiky, fyziky a informatiky UK o školení doktorandov v programe Biofyzika, pričom M. Májeková by bol garantkou tohto programu v CEM. M. Mach informoval, že táto možnosť má podporu P SAV a možnosť školiť v programe Biofyzika by potenciálne mohli v budúcnosti využiť viacerí

škoolitelia z CEM . Prípravu zmluvy je potrebné iniciovať v súčinnosti s FMFI UK tak, aby sa stihlo schválenie témy aj školiteľstva k zasadnutiu VR tejto fakulty (4.3.2024). VR podporuje uzatvorenie tejto zmluvy a požiadala o súčinnosť vedenie CEM SAV, M. Májeková, a I. Waczulíkovú pri komunikácii s garantkou programu Biofyzika na FMFI UK prof. Babincovou.

VR vyzvala školiteľov, ktorí plánovali vypísať tému v farmakológia VR CEM a nie sú ešte schválení vedeckou radou FaF UK, aby urýchlene predložili žiadosť na FaF UK o schválenie ako školiteľov v tomto programe.

Prebehla tiež diskusia k možnosti školiť len v slovenskom jazyku, resp. zverejňovaniu témy bez anglického variantu. Aj keď školiteľ síce má právo vypísať tému iba v slovenskom jazyku, VR odporúča, aby všetky témy boli vypísané aj v anglickom jazyku, ak to príslušná VŠ umožňuje.

Ďalším bodom diskusie bolo problematické prijímanie záväzných rozhodnutí o prijatí študentov na doktorandské štúdium v CEM, keďže termín prijímacích pohovorov jednotlivých fakúlt nie je synchronizovaný. Keďže fakulty vyžadujú zaslať rozhodnutie o prijatí/neprijatí študenta obratom po úspešnom absolvovaní pohovoru, automaticky sú uprednostňovaní tí uchádzači, ktorí sa prihlásia na pohovory so skorším termínom. Jednotlivé návrhy (ako zjednotený interný termín pre CEM na podávanie prihlášok zverejnený napr. na portáli Euraxess, komunikácia s odb. komisiami a študijnými oddeleniami, atď.) majú svoje opodstatnenia ale aj limity. Prijatie konsenzu a návrhu riešenia k tomuto bodu bolo odložené na neskôr, keď to bude aktuálne.

Uznesenie VR 1/2023a:

VR schválila vypísanie tém doktorandského štúdia pre CEM v nižšie uvedených programoch a fakultách so začiatkom štúdia v akademickom roku 2024/25 nasledovne (v abecednom poradí školiteľov):

Monika Barteková: Možnosti kardioprotekcie pomocou nových antidiabetík/antiobezitiík. LF UK: normálna a patologická fyziológia

Katarína Bauerová: Terapeutické ovplyvnenie experimentálnej artritídy bioaktívnymi látkami zo včelích produktov. FaF UK: Farmakológia; PriF UK: fyziológia živočíchov

Iveta Bernátová: Model kardiometabolických ochorení indukovaných stravou západného typu u potkanov s prehypertenziou. PriF UK: fyziológia živočíchov

Soňa Čačányiová: Vplyv pohlavia a postmenopauzy na kardiovaskulárne komplikácie pri metabolickom syndróme - význam sulfidovej signálnej dráhy. PriFUK: fyziológia živočíchov, LF UK: normálna a patologická fyziológia

Michal Dubovický: Vplyv materskej depresie a sertralinu na funkčný vývin mozgu a správanie potomstva potkanov. PriF UK: fyziológia živočíchov

Miroslav Ferko: Proteomická analýza a funkčná charakterizácia kardioprotektívnych stimulov v podmienkach energetickej dysbalancie srdcových mitochondrií. PriF UK: fyziológia živočíchov

Helena Kand'árová: Použitie in vitro 3D rekonštituovaných modelov pre hodnotenie systémovej toxicity, FChPT STU: biochémia

Jana Lomenová: Modulačný účinok látok polyfenolového a indolového typu na pankreatické beta bunky v podmienkach glukózovej toxicity. PriF UK: biochémia

Mojmír Mach: Vplyv dlhodobej expozície chemickej zmesi pesticídov, kontaminantov a potravinových prísad v nízkych dávkach na vznik neurovývinových porúch: experimentálny prístup simulácie rizík v reálnom živote. FaF UK: Farmakológia, PriF UK: fyziológia živočíchov

Magdaléna Májeková: Teoretické štúdium možných mechanizmov alosterickej aktivácie vápnikovej pumpy SERCA. PriF UPJŠ: biofyzika (cez BMC SAV)

Martin Marko: Neuromodulácia mnestických a exekutívnych funkcií človeka. LF UK: lekárske neurovedy

Igor Riečanský: Skúmanie príčin a možností ovplyvnenia strachu z výšky pomocou virtuálnej reality. LF UK: lekárske neurovedy

Katarína Valachová: Štúdium antioxidantných účinkov prírodných a syntetických zlúčenín in vitro a ich účinkov pri hojení kožných rán in vivo. PriF UK a FChPT STU: biochémia

Stanislava Vranková: Terapeutický potenciál prírodných antioxidantov 7,8-dihydroxyflavónu a Naringínu v animálnom modeli depresie. LF UK: normálna a patologická fyziológia

Zodpovedné osoby: Referentky pre agendu doktorandského štúdia v CEM SAV v súčinnosti so S. Čačányiovou pošlú schválené témy odborovým komisiám vysokých škôl.
Termíny: podľa požiadaviek VŠ.

Keďže téma Dr. T. Ravingerovej nedopatrením nebola predmetom schvaľovania dňa 23.1.2024, **hlasovalo sa o nej dodatočne per rollam.** Hlasovania sa zúčastnilo 11 členov VR v dňoch 31.1.-1.2.2024. Keďže Dr. T. Ravingerová prekračuje vekovú hranicu školiteľa pre možnosť vypísania novej témy doktorandského štúdia, 10 členov VR bolo proti schváleniu témy, 1 člen sa zdržal hlasovania, 2 nehlasovali.

Uznesenie VR 1/2023b:

VR CEM nesúhlasí s vypísaním doktorandskej témy T. Ravingerovej v akad. roku 2024/25.

Poznámka: VR CEM dodatočne schválila aj tému Dr. Dráfiho (pozri nižšie bod 4, str. 6-7, uznesenie 4/2023a).

Ad 2.

Podkladom pre výber najvýznamnejších výsledkov CEM v r. 2023 pre potreby výročnej správy o činnosti CEM boli nominácie zaslané vedúcimi oddelení. V rámci výberu prebehla konštruktívna diskusia, po ktorej VR konsenzuálne vybrala výsledky v daných kategóriách.

Uznesenie VR 2/2023:

VR CEM vybrala ako najvýznamnejšie výsledky CEM SAV za rok 2023 nasledujúce výstupy:

Medzinárodná spolupráca

Katarína Bauerová a kol.: Komplexné rastlinné extrakty (Rhodiola rosea, Nelumbo nucifera, Crocus sativum, Pinus krempfii a Azaridachta Indica) a prírodné antioxidanty hodnotené pre terapiu reumatoidnej artritídy: modulujúci efekt na účinok metotrexátu v experimentálnej artritíde.

<https://doi.org/10.1080/07391102.2023.2223664>

<https://doi.org/10.3390/molecules28135053>

<https://doi.org/10.3390/nu15194108>

<https://doi.org/10.2478/afpuc-2022-0016>

Miroslava Kvandová: Vplyv vybraných terapeutických prístupov na elimináciu kardiometabolického poškodenia vyvolaného nadmerným hlukom

<https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2023.166106>

<https://doi.org/10.1093/eurjpc/zwad075>

Barbara Szeiffová Bačová, Matúš Sýkora: výsledky získané v spolupráci s IKEM

<https://doi.org/10.1038/s41598-023-44205-4>

<https://doi.org/10.1038/s41598-023-48259-2>

<https://doi.org/10.1007/s00210-023-02561-y>

Aplikovaný výskum

Branislav Kura, Ján Slezák: Adjuvantná terapia molekulárnym vodíkom u pacientov s nealkoholickým stukovatením pečene

<https://doi.org/10.3390/ijms241512477>

Oľga Pecháňová a kol., Iveta Bernátová a kol.: Príspevok polymérnych a superparamagnetických nanočastíc k liečbe a vyšetreniu kardiometabolických a komorbidných ochorení.

<https://doi.org/10.3390/ijms24010276>

<https://doi.org/10.3390/pharmaceutics15051475>

Milan Štefek a kol.: nové inhibítory aldózareduktázy s vylepšenými vlastnosťami (publ.+patent)

<https://doi.org/10.1016/j.ejmech.2022.114922>

https://patentscope.wipo.int/search/en/detail.jsf?docId=EP411270366&_cid=P22-LRRSEF-64449-1

Základný výskum

Tatiana Ravingerová a kol.: Výskum molekulových mechanizmov bunkovej smrti aktivovaných za patologických podmienok a taktiež obnovenia funkcie srdca alternatívnymi metódami

<https://doi.org/10.3390/ijms242216497>
https://www.biomed.cas.cz/physiolres/pdf/2023/72_S61.pdf
https://www.biomed.cas.cz/physiolres/pdf/2023/72_S23.pdf
https://www.biomed.cas.cz/physiolres/pdf/2023/72_S11.pdf

Martin Marko, Igor Riečanský a kol.: Nové poznatky o sémantickej pamäti človeka

<https://doi.org/10.1177/10731911221117512>
<https://doi.org/10.3758/s13421-022-01388-x>
<https://doi.org/10.1007/s00426-022-01680-0>
<https://doi.org/10.1080/09658211.2023.2191902>
<https://doi.org/10.1016/j.psyneuen.2023.106287>
<https://doi.org/10.1007/s00429-023-02712-0>

Magdaléna Májeková a kol., Soňa Čačányiová a kol. – výstupy EŠIF 313011ATT2 + 313011AVG3 (Covid19): Analýza databázy inhibítorov hlavnej proteázy vírusu SARS-CoV-2 a Odporúčaná terapia ACE inhibítormi pre pacientov s hypertenziou a Covid-19

<https://doi.org/10.1016/j.tiv.2023.105640>
<https://doi.org/10.1186/s40659-023-00466-x>
<https://doi.org/10.3390/ijms241612616>

Zodpovedné osoby: Vybraní autori najvýznamnejších výsledkov a vedúci príslušných oddelení. Kolektívy, ktoré doposiaľ nedodali anotácie, alebo u ktorých bol návrh spojiť viaceré výstupy, budú vyzvané k doplneniu chýbajúcich alebo upravených anotácií k vybranému výsledku.

Ad 3.

VR CEM viedla diskusiu k otázke publikovania v časopisoch vydavateľstva MDPI. Úvodom M. Barteková prezentovala štatistiku týkajúcu sa publikačných výstupov CEM v uplynulých rokoch. Podiel publikácií v MDPI sa v r. 2020-2023 pohyboval v rozmedzí 32-43%, pričom najvyšší bol v r. 2021 a teda nemá stúpajúcu tendenciu. I. Riečanský aj M. Mach poukázali na to, že touto témou sa zaoberala v máji 2023 VR SAV a odporučila preferovať vydavateľstvá s lepším renomé. Uvažuje sa, že publikácie v časopisoch MDPI by v budúcnosti nemuseli byť v plnej miere akceptované v rámci výkonového hodnotenia vedeckých organizácii SAV. Takýto návrh však zatiaľ nebol prezentovaný na Sneme SAV a P SAV doposiaľ neposkytlo jasné zdôvodnenie prečo sa treba vyhnúť publikovaniu v MDPI.

V diskusii členov VR CEM zazneli viaceré názory. Sporné otázky napr. vyvolávajú špeciálne čísla časopisov MDPI a expanzívny charakter vydavateľstva. Niektoré informácie a kritické názory ohľadom MDPI sú však podľa niektorých členov VR príliš zovšeobecňujúce, paušalizujúce a nie úplne pravdivé. Členovia VR, ktorí publikovali v časopisoch MDPI napr. nezaznamenali nízku kvalitu recenzného konania napriek jeho relatívne krátkemu trvaniu. Majú tiež pocit, že články publikované v časopisoch MDPI majú vyšší citačný ohlas. Bolo poukázané na to, že niektoré časopisy MDPI majú vysoký ranking v databázach WOS aj Scopus, nachádzajú sa medzi nimi aj časopisy z Q1, či dokonca 1. decilu SJR, a ktoré tým pádom majú najvyššiu hodnotu v rámci výkonového hodnotenia CEM. V súčasnej situácii tak nie je odôvodnené paušálne odmietnuť publikovanie v časopisoch MDPI. Na jednej strane, v portfóliu MDPI sú časopisy, ktoré je možné považovať za predátorské a boli vyradené z databáz WOS alebo Scopus. Na druhej strane sú časopisy MDPI, ktorých kvalita vyvoláva menej pochybností a majú vysoký ranking.

Výber časopisu treba teda starostlivo zvažovať, k čomu je možné využiť aj databázu DOAJ. Pracovné skupiny, ktoré majú vysoký podiel publikácii v časopisoch MDPI by však mali mať snahu tento podiel znížiť a publikovať viac vo vydavateľstvách, ktoré sú vnímané vo vedeckej komunite menej kontroverzne. Na publikovanie článkov s voľným prístupom v niektorých časopisoch vydavateľstiev Springer alebo Elsevier je možné využiť existujúce publikačné zmluvy medzi týmito vydavateľstvami a CVTI. Pre potreby členov AO CEM by bolo žiaduce vypracovať podrobnejšie stanovisko/odporúčanie.

Uznesenie VR 3/2023:

VR CEM odporúča zvážiť publikovanie v časopisoch MDPI, vzhľadom na to, že publikačné praktiky toho vydavateľstva sú predmetom diskusií a vydavateľstvo je vnímané rozporuplne, napriek tomu, že v súčasnosti neexistujú jednoznačné kritériá, ktoré by určovali časopisy alebo vydavateľstvá, v ktorých nie je vhodné publikovať. VR CEM odporúča autorom zohľadniť dostupné informácie o kvalite časopisu, predovšetkým ranking v databázach WOS a Scopus, tzv. Seal of excellence v databáze DOAJ a tiež to, či je časopis uvádzaný v databázach predátorských časopisov. Pracovníkom a výskumným tímom s vysokým podielom publikácií v časopisoch MDPI odporúča VR CEM tento podiel znížiť. VR CEM odporúča využiť existujúce zmluvy s niektorými vydavateľstvami (napr. Springer, Elsevier), ktoré autorom s afiliáciou SAV umožňujú publikovať články s voľným prístupom bez poplatkov.

Bližšie informácie o možnostiach open access publikovania v časopisoch vydavateľstiev Springer, Elsevier a IEEE:

<https://eiz.cvtisr.sk/open-access-publikovanie/>

<https://eiz.cvtisr.sk/open-access-publikovanie-springernature/>

<https://eiz.cvtisr.sk/open-access-publikovanie-elsevier/>

<https://eiz.cvtisr.sk/open-access-publikovanie-ieee/>

https://otvorenaveda.cvtisr.sk/wp-content/uploads/2024/01/SpringerNature_IEEE_Elsevier-1.pdf

Upozornenie: Zmluva sa nevzťahuje na všetky časopisy uvedených vydavateľstiev. Pri zámere publikovať open access v konkrétnom časopise je potrebné si overiť v zozname, či je daný časopis dotovaný.

Ad 4.

VR posúdila žiadosť Dr. Dráfiho o jeho schválenie ako školiteľa doktorandského štúdia v programe Farmakológia na FaF UK. Skonštatovala, že Dr. Dráfi kritériá CEM pre školiteľa doktorandského štúdia spĺňa.

Uznesenie VR 4/2023:

VR súhlasí s predložením žiadosti o schválenie Dr. Dráfiho ako školiteľa doktorandského štúdia v programe Farmakológia na FaF UK.

J. Klimas (z pozície dekana FaF UK) navrhol, aby Dr. Dráfi predložil žiadosť o vypísanie témy spolu so svojou žiadosťou o schválenie ako školiteľa, keďže existuje možnosť, aby VR FaF UK na svojom najbližšom zasadnutí schválila zároveň obe žiadosti, čo by umožnilo

Dr. Dráfimu vypísať tému už pre akad. rok 2024/25. Dr. Dráfi bol preto vyzvaný na doplnenie názvu témy. **O vypísaní témy sa uskutočnilo hlasovanie per rollam dňa 16.2.2024.** Hlasovania sa zúčastnilo 11 členov VR CEM a všetky hlasy boli kladné.

Uznesenie VR 4/2023a:

VR schválila vypísanie témy doktorandského štúdia pod vedením F. Dráfiho s názvom "Protizápalové farmakoterapeutické intervencie a ich účinok na zvieracom modeli: výskum bioaktívnych látok prírodného pôvodu a zvýšenie ich biologickej dostupnosti pomocou nanočasticových liekových systémov" v programe farmakológia na FaF UK.

Ad 5.

VR opätovne rokovala o návrhu na udelenie čestného titulu D.h.c. profesorovi Bollimu (navrhovateľ: prof. J. Slezák). Tento návrh bol predmetom rokovania VR CEM naposledy 23.2.2021, kedy VR konštatovala možnosť opätovného posúdenie podania ak vzniknú nové skutočnosti v súvislosti s návrhom. VR kladne zhodnotila rozvíjajúcu sa spoluprácu s prof. Bollim, rast počtu vedeckých výstupov a ďalšiu perspektívu spolupráce s potenciálom výrazne obohatiť výskumné aktivity CEM v budúcnosti.

Opätovne sa diskutovalo o skutočnostiach, ktoré môžu vyvolávať otázky a pochybnosti ohľadom predkladaného návrhu (retrakcia publikácií, vyjadrenia na adresu sexuálnych menšín). Keďže tieto informácie sú verejne dostupné v online priestore, členovia VR vyjadrili názor, že návrh musí byť v tomto ohľade dostatočne transparentný a mal by obsahovať stanovisko prof. Bolliho, v ktorom sa jasne vyhradí voči medializovaným informáciám a predloží dôkazy, že obvinenia s porušenia etických princípov vedeckej práce sú neopodstatnené. Je potrebné eliminovať riziko, že nominácia bude negatívne vnímaná, čo by malo nepriaznivé následky pre pracovisko. Členovia VR tiež odporučili spresniť informácie ohľadom histórie spolupráce a participujúcich pracovníkov z CEM. M. Mach navrhol možnosť prijatia memoranda o spolupráci s univerzitou, na ktorej prof. Bolli pôsobí, čo by túto spoluprácu lepšie formálne zastrešilo a posilnilo dôvody návrhu na udelenie čestného titulu. Členovia VR sa zhodli, že hlasovanie k návrhu na udelenie čestného titulu prof. Bollimu sa odročí a zrealizuje až po doplnení návrhu v zmysle diskutovaných odporúčaní.

Ad 6. Rôzne

VR sa zaoberala otázkou finalizácie smernice Hodnotenia výskumných pracovníkov CEM SAV. VR skonštatovala potrebu stratifikovať vydavateľstvá z hľadiska vedeckej kvality pre potreby hodnotenia kapitol v monografiách a odložila diskusiu o bodovaní týchto výstupov na nasledujúce zasadnutie VR.

VR kladne vyhodnotila zlepšenie systémového prístupu vo svojej činnosti: využívanie jednotného termínu pre zasielanie návrhov PhD tém, a navrhla zavedenie využívania jednotných formulárov (návrh témy, žiadosť o školiteľstvo, atď.), zverejňovanie linkov s podkladmi pre rokovanie VR. Je tiež potrebné, aby si pracovníci svedomito vypisovali podklady pre VR (často chýbala napr. metrika časopisov k výstupom, kvartily, informácia, či navrhovateľ PhD témy je zodp. riešiteľ projektu). VR bude pokračovať v zefektívňovaní

a zjednodušovaní procesných úkonov napr. zavedením formulárov, zverejňovaním postupov na predkladanie žiadostí VR.

Predseda VR Dr. Riečanský následne poďakoval prítomným za aktívnu účasť a spoluprácu a ukončil zasadnutie VR.

V Bratislave 24. januára 2024 (doplnené následne o informácie o výsledkoch hlasovaní per rollam)

Zapísala: L. Račková

Overili: M. Barteková, I. Riečanský